

Samengesteld door Romy
Roomans in samenwerking met
Stichting SamenGroener
Maastricht Noordwest

DAGBOEK VAN HET VIEGENPARK

Bewoners over de kwaliteit van de
publieke ruimte in Maastricht
Noordwest

DAGBOEK VAN HET VIEGENPARK

*BEWONERS OVER DE KWALITEIT VAN DE PUBLIEKE RUIMTE IN MAASTRICHT
NOORDWEST*

SAMENGESTELD DOOR ROMY ROOMANS IN SAMENWERKING MET
STICHTING SAMENGROENER MAASTRICHT NOORDWEST

COLOFON

December 2021, Maastricht

REDACTIE

Romy Roomans (research master student Cultures of Arts, Science and Technology)

Dr. Mare Knibbe

Prof. Dr. Klasien Horstman

IN SAMENWERKING MET

Stichting SamenGroener Maastricht Noordwest

MET SPECIALE DANK AAN

Jose Sewalt

Ine Orbons

Toos Kop

Marie Ileka

CONTACT

www.universiteitmetdebuurt.nl

metdebuurt@maastrichtuniversity.nl

**UNIVERSITEIT
MET DE BUURT**

INHOUDSOPGAVE

HET VIEGENPARK ONDER DE LOEP	5
BURGERWETENSCHAP	5
DE KWALITEIT VAN DE PUBLIEKE RUIMTE	6
VRAAGSTELLING	7
METHODIEK	7
BEWONERS AAN HET WOORD.....	8
1. (ON)VEILIGHEID	8
2. AANTREKKELIJKHEID EN BIODIVERSITEIT.....	16
3. LOOPBAARHEID, ZITBAARHEID, SPEELBAARHEID	25
DE VOLGENDE STAP.....	33
REFERENTIES.....	34

HET VIEGENPARK ONDER DE LOEP

Het Viegenpark is een grote groene plek in Maastricht Noordwest. Het verbindt de buurten Caberg, Malpertuis en Brusselsepoort. Door haar centrale ligging heeft het park veel potentie om te dienen als ontmoetingsplek in de buurt. In 2017 constateerden bewoners echter dat het park vooral een kale grasvlakte was en dat de bloementuin was verwaarloosd. De potentie van het park als ontmoetingsplek kwam niet uit de verf. Het park was 'asociaal groen'. Sinds 2018 werken Universiteit met de Buurt en stichting SamenGroener Maastricht Noordwest samen om hierin verbetering aan te brengen. Ze proberen sociaal groen om te toveren tot sociaal groen. Zo wordt er samen gewerkt aan onderhoud in de bloementuin, het realiseren van natuurelementen en meer groen.

De laatste jaren zijn bewoners op verschillende manieren uitgenodigd om hun ervaringen en ideeën over het buurtleven te delen. In 2015 werd een burgertop georganiseerd waarbij 100 gelote deelnemers uit Noordwest een hele dag gesproken hebben over hun prioriteiten voor de buurt. Daar kwam de behoefte aan meer ontmoetingsplekken als belangrijkste wens naar voren. Meer ontmoetingsplekken zouden bijdragen aan verbetering van sociale relaties, wederzijdse hulp en zouden eenzaamheid tegengaan. Het park zou in theorie een mooie ontmoetingsplek kunnen zijn, maar trekt in de praktijk maar weinig bewoners. Tijdens diverse parkactiviteiten in 2018-2020, zoals het lentefestival en het zomerfestival, is er met parkbezoekers gesproken over hun ervaringen met het park en zijn er vele interviews gehouden met bewoners. Nu er een begin is gemaakt met verbeteringen in het park, willen we dit gesprek met bewoners graag voortzetten.

Van september tot en met december 2021 vormde SamenGroener een onderzoekscollectief met Universiteit met de Buurt. In deze periode werden actieve burgers "burgerwetenschappers". Samen met Romy Roomans onderzochten zij hoe buurtbewoners het Viegenpark en de publieke ruimte in Maastricht Noordwest ervaren.

BURGERWETENSCHAP

Onderzoek wordt meestal gedaan door professionele onderzoekers aan universiteiten. Burgerwetenschap is een vorm van onderzoek waarbij burgers als mede-onderzoeker fungeren. Denk bijvoorbeeld aan inwoners van een stad die de luchtkwaliteit in hun straat meten of burgers die vlinders tellen. Het verzamelen en analyseren van gegevens in samenwerking met burgers levert vaak nieuwe en interessante bevindingen op. Er zijn verschillende gradaties van burgerwetenschap. Soms assisteren burgeronderzoekers de professionele onderzoeker, soms assisteren professionele onderzoekers de burgeronderzoekers¹.

Tijdens dit onderzoek werkten professionele onderzoekers van Universiteit Maastricht samen met een groepje burgerwetenschappers om een beeld te krijgen van de betekenis van het park voor buurtbewoners. Het onderzoek werd geïnitieerd door professionele wetenschappers aan de Universiteit Maastricht en werd vervolgens uitgewerkt in samenspraak met burgerwetenschappers. De burgerwetenschappers speelden een belangrijke rol in het verzamelen van alle

gegevens. Door hun kennis van de buurt konden ze snel met andere bewoners in contact komen en hun verhalen duiden. Dit boekje is een resultaat van de samenwerking tussen burgerwetenschappers en professionele wetenschappers.

Afbeelding 1: bloemen in de bloementuin

DE KWALITEIT VAN DE PUBLIEKE RUIMTE

Onderzoek heeft uitgewezen dat de publieke ruimte een grote rol speelt in de *ervaring van gezondheid* bij buurtbewonersⁱⁱ. Dat geldt ook voor parken. De buitenlucht in combinatie met het groen kan een mens goed doen. Het kan leiden tot meer fysieke activiteit en vermindering van stress onder buurtbewonersⁱⁱⁱ. Maar zomaar een groene vlakte in de buurt boekt niet de gewenste resultaten; de kwaliteit van het park is van groot belang^{iv}. Niet alle parken of groene zones in de buurt dragen zomaar bij aan gezondheid. Om een gezondheidsbevorderende groene zone te kunnen inrichten, moeten zaken als afstand, het soort groen in het park, veiligheid, netheid en mogelijkheden om te spelen aansluiten bij de ervaringen van bewoners^v.

De kwaliteit van het park wordt deels bepaald door de hoeveelheid en de *kwaliteit van het groen*. Dat wil zeggen, het is niet alleen belangrijk dat het park goed wordt aangelegd, maar ook dat het goed wordt onderhouden. Een grotere biodiversiteit kan bijdragen aan de gezondheid van buurtbewoners. Hoe groener de buurt, hoe meer mentale en fysieke gezondheid buurtbewoners ervaren^{vi}.

Naast het feit dat parken gezondheid kunnen bevorderen, kunnen parken ook een grote rol spelen bij het *gevoel van veiligheid* in de buurt^{vii}. De publieke ruimte wordt als veiliger ervaren wanneer er sprake is van ontmoeting en verbinding^{viii}. Hoe meer kleine, korte sociale contacten buurtbewoners hebben op straat of in de supermarkt, hoe veiliger zij zich voelen. Een levendige buurt waar veel “ogen op straat”^{ix} zijn, maakt een veilige buurt. En veiligheid draagt weer bij aan gezondheid. Het park kan ook, zeker ’s avonds, als een onguire plek worden beleefd waar criminaliteit plaatsvindt. Het feit dat er hierdoor minder mensen naar het park trekken, versterkt

het onveilige gevoel dat mensen hebben bij het park. Onveiligheid doet afbreuk aan het park als sociale ontmoetingsplek.

VRAAGSTELLING

De vraagstelling en de methodiek zijn tot stand gekomen in samenwerking met actieve burgers van SamenGroener. Tijdens een verkennende bijeenkomst op 22 september 2021 hebben we gezamenlijk de onderzoeksopzet vormgegeven. De meeste activiteiten en werkzaamheden van SamenGroener vinden plaats in het Viegenpark, waardoor er is gekozen om het onderzoek toe te spitsen op het Viegenpark als publieke ruimte. Daartoe behoren ook het losloopgebied en de bloementuin.

Uit deze bijeenkomst is een brede vraagstelling ontstaan die luidt: *Hoe ervaren inwoners van Maastricht Noordwest de publieke ruimte en het groen met het oog op verbinding, ontmoeting en welzijn?*

METHODIEK

Tijdens dezelfde bijeenkomst hebben de onderzoekers van Universiteit Maastricht verschillende onderzoeksmethoden voorgelegd, zoals buurtwandelingen, foto's maken van de buurt, en reizende buurtdagboeken. Omdat dit onderzoek werd uitgevoerd tijdens de COVID-19 pandemie moest er rekening worden gehouden met beperkende overheidsmaatregelen. Dit heeft invloed op gehad op zowel de methodiek als de planning van het onderzoek.

Er is gekozen om *reizende buurtdagboeken* te gebruiken als hoofdmethode, aangevuld door observaties en informele gesprekjes met buurtbewoners in het Viegenpark. Een reizend buurtdagboek is een dagboek dat rondgaat in de buurt. In dit onderzoek werd er gebruik gemaakt van A4-formaat schetsboeken. Het idee was dat iemand een dagboek ontvangt, een bijdrage erin schrijft of tekent, en het vervolgens aan een kennis in de buurt doorgeeft. In veel gevallen zorgden de burgerwetenschappers er telkens voor dat het dagboek weer op de goede plek terecht kwam.

Er zijn 7 dagboeken, waaronder één kinderdagboek, rondgegaan in de buurt rondom het Viegenpark om zoveel mogelijk buurtverhalen te verzamelen. De dagboeken werden uitgedeeld aan bewoners door onderzoekers en burgerwetenschappers vanuit SamenGroener en Match Maastricht. Eén dagboek werd bij de receptie van fysiotherapiepraktijk Flexville gelegd. Burgerwetenschappers gingen aan de slag in hun eigen wijk of straat met het uitdelen van de dagboeken onder bewoners. Zij zorgden ervoor dat het dagboek dan werd doorgegeven aan een andere buurtbewoner. Daarnaast werd er een oproepje geplaatst op buurtapp NextDoor, wat uiteindelijk heeft geresulteerd in meerdere dagboekbijdragen.

Buurtbewoners konden in de dagboeken op creatieve wijze antwoord geven op de volgende vragen:

1. Waarvoor gebruikt u het Viegenpark en waarvoor zou u het willen gebruiken?
2. Welke ontwikkelingen zijn u in het afgelopen jaar opgevallen in het park en hoe ervaart u die?

3. Heeft u tips of adviezen voor Stichting SamenGroener en Universiteit met de Buurt om van het Viegenpark een betere ontmoetingsplek te maken?
4. Hoe ervaart u het buurtleven in en om het Viegenpark wanneer u denkt aan openbare plekken, en hoe deze gezondheid ondersteunen of juist bedreigen?
5. Hoe ervaart u het hondenlosloopgebied in het Viegenpark? Zou u hier verandering in willen zien? Zo ja, hoe zou dat eruit kunnen zien?

Op deze manier hebben we een hoop buurtverhalen verzameld die de basis vormen voor dit onderzoeksrapport. Bij de analyse van de verhalen kwamen drie thema's naar voren: 1) (on)veiligheid, 2) aantrekkelijkheid en biodiversiteit en 3) loopbaarheid, zitbaarheid en speelbaarheid.

In het volgende hoofdstuk kunt u lezen wat in de veldnotities en dagboekbijdragen naar voren kwam.

BEWONERS AAN HET WOORD

1. (ON)VEILIGHEID

(On)veiligheid is cruciaal voor de kwaliteit van de publieke ruimte. Ervaringen van (on)veiligheid hebben echter niet zo veel te maken met de ruimte op zichzelf, maar meer met het gebruik ervan. Volgens Blokland (2009) komt het gevoel van veiligheid in de buurt vooral voort uit microsociale contacten, korte ontmoetingen zoals een gesprekje met de caissière in de supermarkt, maar ook het groeten van mensen op straat, het gesprekje met een andere ouder op het schoolplein, of een gesprekje met een andere hondeneigenaar tijdens het uitlaten. Al deze dingen zorgen ervoor dat buurtbewoners zich veiliger voelen in de buurt.

Om ervaringen van veiligheid in en rondom het Viegenpark te stimuleren, is het dus belangrijk om ontmoetingen te faciliteren. Daar wordt momenteel hard aan gewerkt door de leden van SamenGroener. Zij doen hun best om het park op te fleuren met natuurelementen, meer bomen, een vernieuwde bloementuin mét schaduw en meerdere zitplekken. Op deze manier wordt het park een plek waar mensen graag naartoe trekken: niet alleen om er doorheen te lopen maar ook om er een tijdje te blijven.

De buurtdagboeken gaven een interessant beeld van de verschillende manieren waarop buurtbewoners het park ervaren. (On)veiligheid was een terugkerend thema in de reizende buurtdagboeken, maar ook in de informele gesprekjes met buurtbewoners en de observaties in de tuin. Ze benoemen twee kanten van onveiligheid, aan de ene kant de ervaring van *overlast*, en aan de andere kant een *unheimisch gevoel*.

1.1 OVERLAST

Hondenpoep wordt vaak genoemd als een bron van overlast in het Viegenpark, zelfs in de bloementuin waar honden momenteel eigenlijk niet welkom zijn. Hierover zegt iemand die wekelijks tuinonderhoud pleegt het volgende:

“Honden vind ik ook een discussiepunt, er lag weer een keutel in het gras, mensen laten hun kleuters daar rennen en dan ligt er poep. Er ligt regelmatig

hondenpoep. Het vergaat wel vrij snel, dat ligt een beetje aan het weer. Je kunt het in principe laten liggen. Maar als wij daar moeten werken en er ligt altijd hondenpoep dan wordt het werk voor mij ook minder [aantrekkelijk, red.].” (Veldnotities)

Momenteel hangt er een bord dat honden weert van de bloementuin, maar volgens haar lopen er alsnog vaak mensen met de hond. Dat is volgens haar geen probleem, zolang ze de honden aan de lijn houden en de poep opruimen. Dit gebeurt vaak niet, daarom suggereert ze een creatieve oplossing:

“We moeten ons beraden over een bord, dat mag best creatief, een collega van me heeft bij St. Pietersberg een tuin met een grappig bord, iets van ‘ik mag hier veel, maar niet poepen’. Met een beetje humor maar wel duidelijk van ik mag hier komen maar alleen aan de lijn. Zoiets zouden we kunnen bedenken.” (Veldnotities)

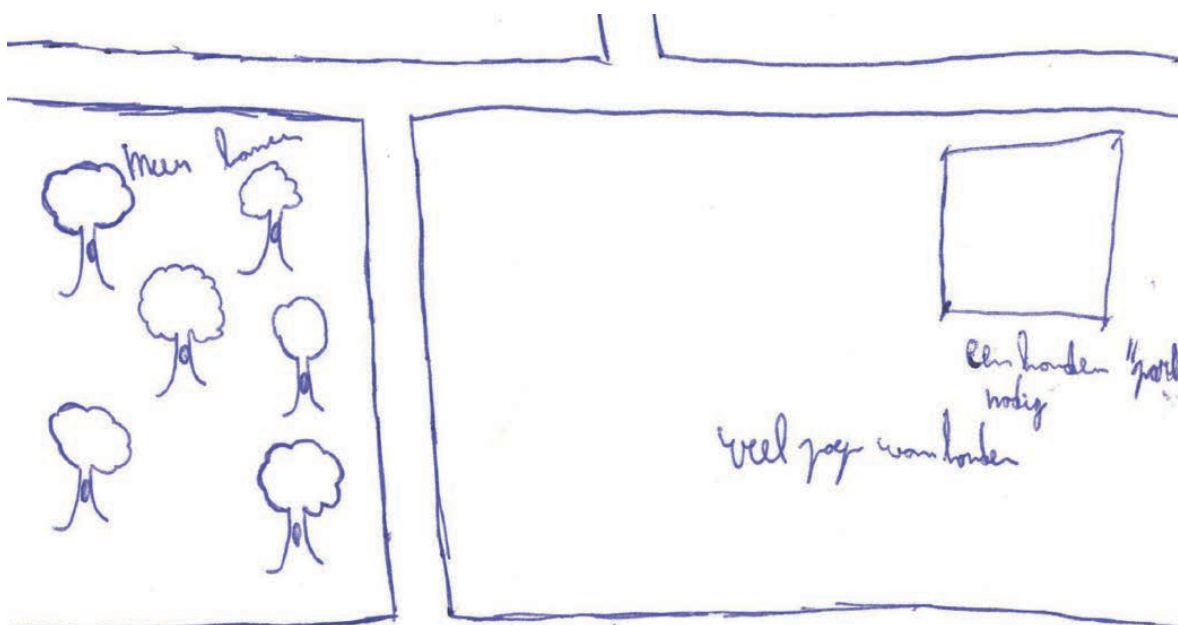
Buurtbewoners, maar ook hondeneigenaren laten blijken veel last te ervaren van (andere) hondeneigenaren die de poep van hun viervoeters niet opruimen. Zo sprak één burgerwetenschapper een tiental mensen in haar flat, daaruit bleek dat vooral hondenbezitters veel klachten hebben over hun mede-hondenbezitters:

“Vooral de hondenbezitters hadden veel klachten over het gedrag van hun mede hondenbezitters. Vooral het niet opruimen van de hondendrollen is een doorn in het oog.” (Veldnotities)

Eén buurtbewoner stelt in het reizend buurtdagboek voor om afvalbakken te plaatsen met gratis poepzakjes, om zo de hondeneigenaren te stimuleren om wél de poep op te ruimen (zie tekening 1).

Tekening 1: "bags for dog's poop collection" (zakjes voor hondenpoep) en "bin for dog poop" (prullenbak voor hondenpoep)

Tekening 2: "meer bomen" (links) en "een hondenpark nodig; veel poep van honden" (rechts)

Tekening 1 en 2 illustreren niet alleen de overlast die de buurt ervaart wegens hondenpoep in het park, er wordt ook een wens benoemd naar de gemeente toe. Speciale afvalbakken met gratis hondenpoepzakjes kunnen hondenbezitters aansporen om beter op te ruimen wanneer hun hond heeft gepoept. Daarnaast lijkt er, zoals geïllustreerd in tekening 2, behoefte te zijn aan een vernieuwd hondenlosloopegebied vooraan in het park. Het huidige hondenlosloopegebied wordt als "smerig" (buurtdagboek), "klein" "onprettig" en "donker" (veldnotities) ervaren, waardoor er weinig mensen gebruik van maken.

Een vernieuwd hondenlosloopgebied in het centrale deel van het park zou een oplossing kunnen zijn voor de overlast die men ervaart wegens hondenpoep. Een buurtbewoonster beaamt dit:

“Ze wandelt (net als veel van haar buren) veel in het Viegenpark met de hond maar heeft niet het gevoel alsof het hondenlosloopgebied hier onderdeel van is. Het [hondenlosloopgebied] zou eigenlijk vooraan in het park moeten zijn. Het is een onprettige en donkere plek, zeker ’s avonds en ze maakt er daarom maar zelden gebruik van.” (Veldnotities)

Een andere buurtbewoonster deelt deze mening, en voegt daaraan toe dat ze vindt dat er meer ruimte mag komen voor de viervoeter.

“De vrouw benoemt dat het losloopgebied ‘klein en vies’ is, en dat ze daar dus niet graag komt. Beter zou zijn als er meer ruimte was om met de hond los te lopen en te spelen. Ze zegt dat er in het park veel op mensen gericht is: ‘er is niet genoeg plek voor de viervoeter.’” (Veldnotities)

Een vernieuwd losloopgebied op een open plek met meer licht en beter onderhoud zou een uitkomst kunnen bieden op het gebied van overlast wegens hondenpoep. Zo zullen minder mensen hun honden los door het park laten lopen, waardoor er minder kans bestaat dat deze honden poepen zonder dat de baas het doorheeft.

Daarnaast blijken mensen overlast te ervaren van zogenaamde “hangjongeren”, die met veel kabaal verzamelen in geparkeerde auto’s langs de Tamboerijnstraat, of in de bloementuin. Buurtbewoners interpreteren deze jongeren als drugsgebruikers of drugshandelaren, en ervaren overlast van het geluid dat zij produceren. Hoewel sommigen er geen last van hebben zijn er ook mensen die zelfs verhuisden vanwege de overlast, zo vertelt een buurtbewoner.

“Hij noemt het [Viegenpark] ‘manjefiek’ en een ‘10+’, het enige nadeel is de geluidsoverlast. Niet van de schreeuwende kinderen, maar van jongeren met auto’s en harde muziek die vermoedelijk ‘drugs gebruiken’. Hij benoemt dat hij er zelf geen last van heeft, maar wel weet dat andere mensen hierdoor zijn verhuisd.” (Veldnotities)

Buurtbewoners klagen ook over de jongeren die gebruik maken van de bloementuin. Ze spreken er af met hun vrienden en produceren veel lawaai. Ook het (drugs)afval dat ze achterlaten wordt als overlast ervaren. Uit observaties is gebleken dat er rond de bankjes in het park veel rotzooi ligt. Hier en daar ligt wel eens een zakje hasj of wiet, maar het gaat vooral om blikjes en snoeppapiertjes. Eén buurtbewoner zegt hierover het volgende:

“’s Avonds zit er allemaal jeugd te blowen en muziek te draaien. Die laten ook een hoop rotzooi achter. Je kunt er niets van zeggen, ze weten waar je woont.” (Bloementuindagboek)

Gelukkig wordt de aanwezigheid van jongeren niet door iedereen als vervelend beschouwd. Eén van de burgerwetenschappers die meewerkte aan dit project merkte tijdens een van haar tuinwerkdagen op dat er ’s middags wel eens groepjes jongeren komen chillen in de tuin. Deze groepjes produceren geen overlast, en komen zelfs wel eens een praatje maken:

“Een groepje jongeren komt chillen in de tuin. De twee meisjes zijn druk met hun telefoon, ze fotograferen elkaar en zingen er wat bij. De jongen loopt te bellen. Als hij klaar is, gaat hij eerst bij de meisjes op de bank zitten, maar hij verveelt zich en komt een praatje maken. ‘Mevrouw, mag ik u iets vragen? Wat bent u daar eigenlijk aan het doen?’” (Bloementuindagboek)

1.2 UNHEIMISCH GEVOEL

De overlast die buurtbewoners in het park ervaren van hangjongeren en hondeneigenaren draagt bij aan het “gevoel voor onbehagen” of unheimisch gevoel. De verwarring over eigenaarschap van de bloementuin draagt daaraan bij: voor en van wie is de tuin eigenlijk? Sommigen denken dat de tuin is aangelegd voor flatbewoners aan de Tamboerijnstraat die enkel een balkon hebben.

“De gemeente dacht dat wij een tuintje wilden, omdat we in de flat alleen een balkon hebben.” (Bloementuindagboek)

Daarnaast merkt een burgerwetenschapper op dat sommige bewoners in eerste instantie het idee hadden dat ze helemaal niet in de tuin mocht komen:

“Die tuin had ik ook al eens eerder ontdekt, dat heb ik ook in het schriftje gezet van ‘mag ik hier wel in die tuin komen?’ Dat was de eerste keer.” (Veldnotities)

Weer anderen denken wel eens dat de tuin is van de leden van SamenGroener die helpen de tuin te onderhouden: Eén jonge man vroeg aan één van hen: *“mevrouw, is deze tuin van u?”* Andere buurtbewoners zijn er zelfs van overtuigd dat kinderen en jongeren niet in de bloementuin mogen komen, zo blijkt uit verschillende gesprekjes die een andere burgerwetenschapper voerde met mensen uit haar flat:

“En dat er zoveel jeugd en kinderen in de omheinde tuin te vinden zijn. Volgens sommige staat er in hun huurcontract dat die tuin speciaal voor de senioren is aangelegd.” (Veldnotities)

Van wie is de bloementuin in het Viegenpark? Mogen alleen ouderen hier gebruik van maken, flatbewoners, of ook kinderen, jongeren en hondeneigenaren? Onzekerheid hierover draagt bij aan het unheimische gevoel dat buurtbewoners hebben bij het park.

EEN VEILIGER PARK

De buurtbewoners hebben het over donkere en onguere plekken zoals het hondenlosloopgebied. Weinig mensen maken er gebruik van, en uit observaties is gebleken dat het slecht bereikbaar is. Om vanuit het Viegenpark bij het losloopgebied te komen moet men namelijk een drukke weg oversteken.

“Een ander opvallend iets is dat er geen zebrapad is om veilig de straat over te steken die het park in tweeën splitst. Het gaat om een bijzonder drukke straat dus het duurt vrij lang voor Diet [hond] en ik [onderzoeker] kunnen oversteken.” (Veldnotities)

In de avonduren is het park donker omdat er geen lantaarns staan, hierdoor maken mensen 's avonds weinig tot geen gebruik van het park. Zeker in de wintermaanden,

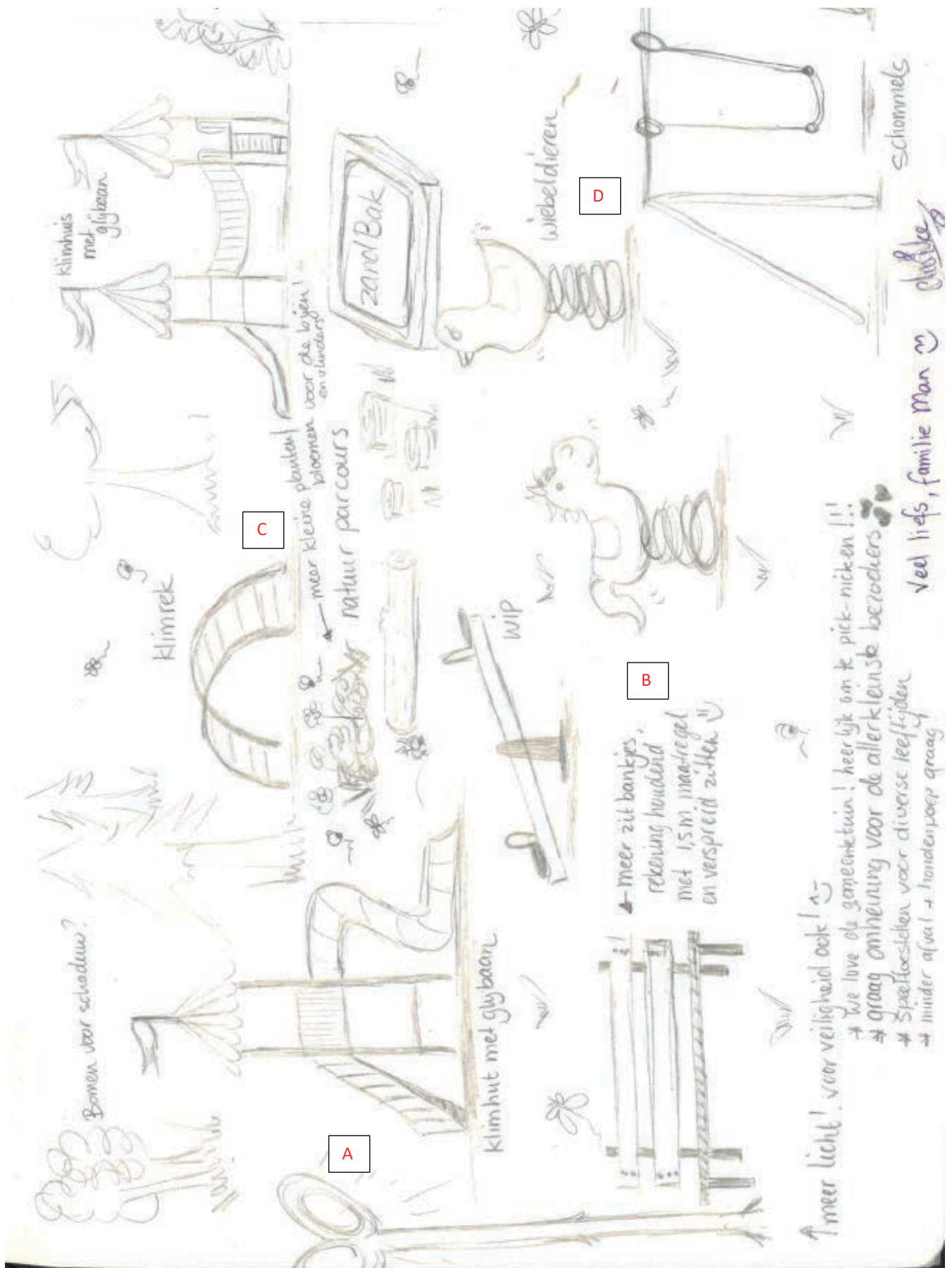
wanneer het om half 5 vaak al donker is, houdt het mensen tegen om 's avonds door het park te wandelen. Eén buurtbewoonster die aan het park woont, wandelt dagelijks in het park met haar hond. Ze vertelt dat ze 's avonds alleen niet in het park komt, ondanks haar hond waar veel mensen bang voor zijn dankzij zijn formaat.

“Ze vindt het park fijn en handig voor de hond maar wandelt hier niet graag 's avonds vanwege het donker. Ik vraag of ze wel eens gebruik maakt van het losloopgebied, maar ze zegt van niet: ‘je weet nooit wat voor honden daar loslopen’ en ‘veel mensen zijn bang voor onze hond, maar het is een schat.’” (Veldnotities)

Een jongere buurtbewoonster van 12 jaar schrijft in haar dagboekbijdrage dat ze het park 's avonds geen prettige plek vindt:

“Ik vind dat het in de avond/nacht heel erg donker is. Het is daar dan eng en niet fijn!” (Kinderdagboek)

Meerdere dagboekbijdragen opperen verlichting als manier om de veiligheid te bevorderen (zie tekening 3, sectie A & tekening 4, sectie A) Een familie tekende in het reizende buurtdagboek een lantaarnpaal en schrijft daarbij “meer licht! Voor veiligheid ook!” (Zie tekening 3, sectie A op de volgende pagina).

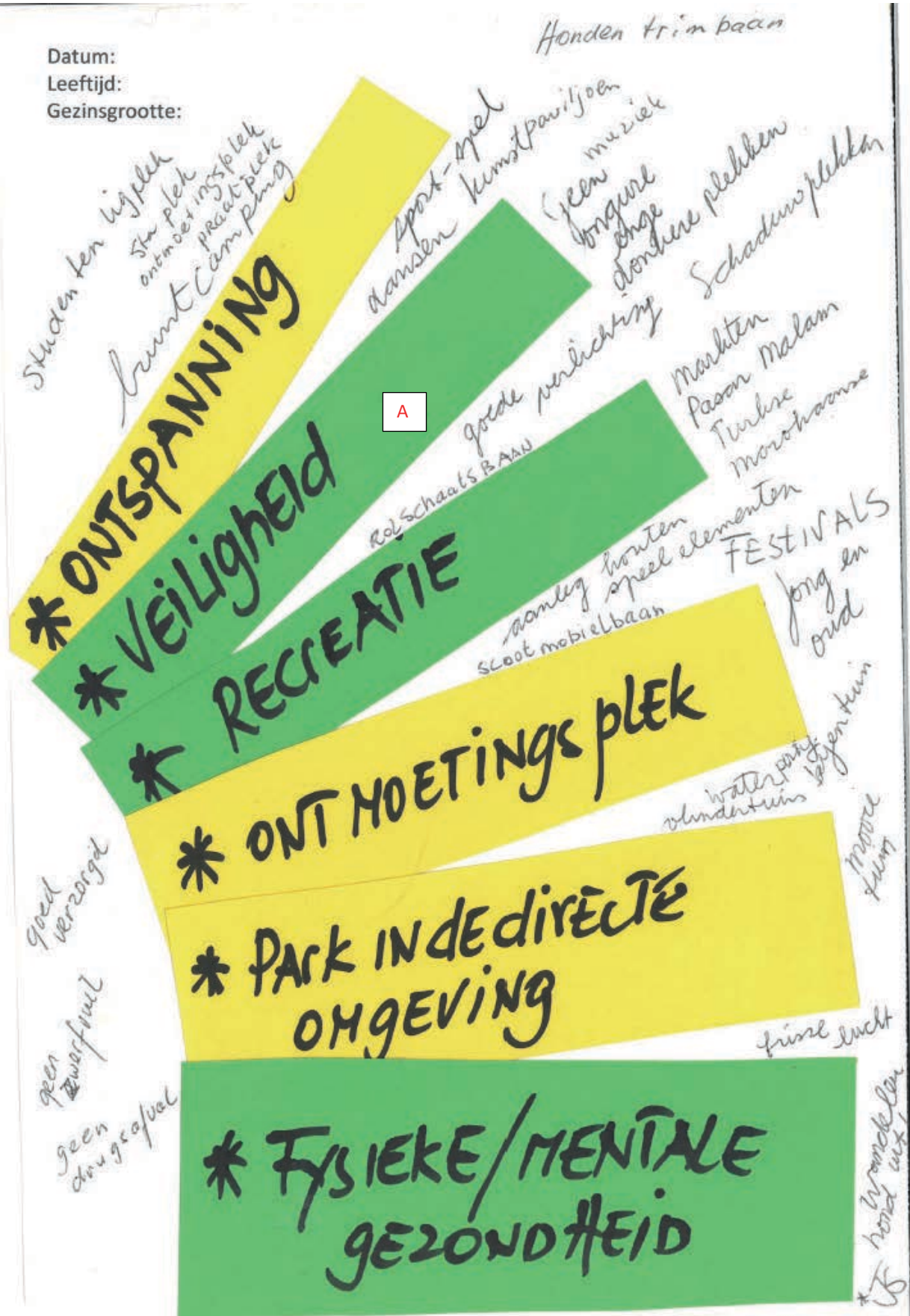

Tekening 3: "meer licht! Voor veiligheid ook"

Datum:

Leeftijd:

Gezinsgrootte:

Tekening 4: "ontspanning, veiligheid, recreatie, ontmoetingsplek, park in de directe omgeving, fysieke/mentale gezondheid"

Toch zijn niet alle buurtbewoners bang om 's avonds in het donker door het park te lopen. Eén oudere buurtbewoonster geeft aan dat ze over het algemeen niet bang is, mede door haar verleden als cipier, waardoor zij wel 's avonds door het park wandelt:

"Ik ben niet bang dus ik voel me altijd veilig, over het algemeen, ik ben niet bang. Nog altijd niet. Dan denk ik: je moet niet zo'n grote mond hebben, je bent niks meer waard, maar dat kan ik niet laten. Dus ik ben niet bang, ik voel me niet onveilig, ook 's avonds niet. Ik loop ook 's avonds door het park, het is om half 5 al donker." (Veldnotities)

Ze bevestigt vervolgens wel dat ze 's avonds in het park vaak jongeren ziet die daar samenkomen, ofwel "hangjongeren". Die schrikken haar niet af, maar kunnen wel bijdragen aan het unheimische gevoel dat mensen hebben bij het park in de avond.

Een andere buurtbewoonster suggereert dat camera's bij de parkeerplaatsen van de Tamboerijnstraat zouden kunnen bijdragen aan het gevoel van veiligheid in de buurt. De parkeerplaatsen aan de Tamboerijnstraat zijn een populaire plek onder jongeren die daar graag met hun auto's gaan staan. Dit wordt geïnterpreteerd als drugshandel, waardoor buurtbewoners angst hebben.

Misschien wat meer bankjes voor op te zitten en camera's bij parkeerplaatsen Tamboerijnstraat. (veel rotzooi + dealen, geeft angst)

Die angst heeft ook te maken met het controleverlies dat buurtbewoners hierbij voelen. Ze spreken de jeugd op voorhand niet aan omdat de angst bestaat dat er een steen door de ruit wordt gegooid, omdat ze weten waar je woont. De buurtdagboeken en verhalen laten zien dat het park unheimische gevoelens teweegbrengt bij buurtbewoners. Wanneer minder mensen gebruik maken van het park vanwege angst, speelt dit het unheimische gevoel in de hand, want hoe minder mensen op straat, hoe onveiliger mensen het ervaren. Gevoelens van onveiligheid en machteloosheid om er iets aan te veranderen, leiden tot minder parkbezoek. Dit werkt een vicieuze cirkel in de hand van nog minder parkbezoek.

2. AANTREKKELIJKHEID EN BIODIVERSITEIT

Ondanks de overlast komen vanuit zowel de dagboeken, observaties en gesprekjes veel positieve geluiden over het park naar voren. Buurtbewoners noemen het op z'n Mestreechs "manjefiek", "mooi" of "prachtig" (veldnotities). De wilde bloemen in het park zijn ook favoriet. Zo benoemt een buurtbewoner in het reizende buurtdagboek:

"Wel mooi park zeker in voorjaar en zomer, ook wildgroei vind ik prachtig."
(Buurtdagboek)

Ook de bloementuin wordt als "prachtig" ervaren, niet alleen in de huidige staat, maar ook terugblikkend op een aantal jaren geleden. Nu worden de planten en bloemen overgroeid zijn door kweekgras, brandnetels en slakken. Zo kunnen we in het dagboek van de burgeronderzoekers het volgende lezen:

“Zoveel prachtige bloemen in zo’n zorgvuldig aangelegde tuin, wat jammer dat dit stukje Viegenpark er zo verwaarloosd bij lag.” (Bloementuindagboek)

“De bloementuin is jaren geleden prachtig aangelegd, na verschillende initiatieven van de gemeente en vrijwilligers is er een aantal jaren de tuin aan z’n lot over gelaten.” (Bloementuindagboek)

Afbeelding 2: de bloementuin

Niet iedereen vindt het park of de bloementuin mooi. Verschillende buurtbewoners uit de flat aan de Tamboerijnstraat laten een burgerwetenschapper weten dat zij de tuin *“heel lelijk”* (veldnotities) vinden. Bij het ophalen van een van de reizende buurtdagboeken laat een andere buurtbewoonster weten dat ze de tuin niet echt mooi vindt:

“Zelf vindt ze de tuin niet echt mooi, er moet iets komen wat mensen gaat trekken. [Andere buurtbewoonsters, red.] waren verbaasd dat het Viegenpark een ‘park’ is.” (Veldnotities)

De bloementuin is mooi maar... het is compleet verwaarloosd. Het park is mooi maar... er is te weinig uitnodiging om langer te blijven. Het park is mooi maar... er is geen fijne plek om samen te komen. Dat heeft te maken met verschillende zaken.

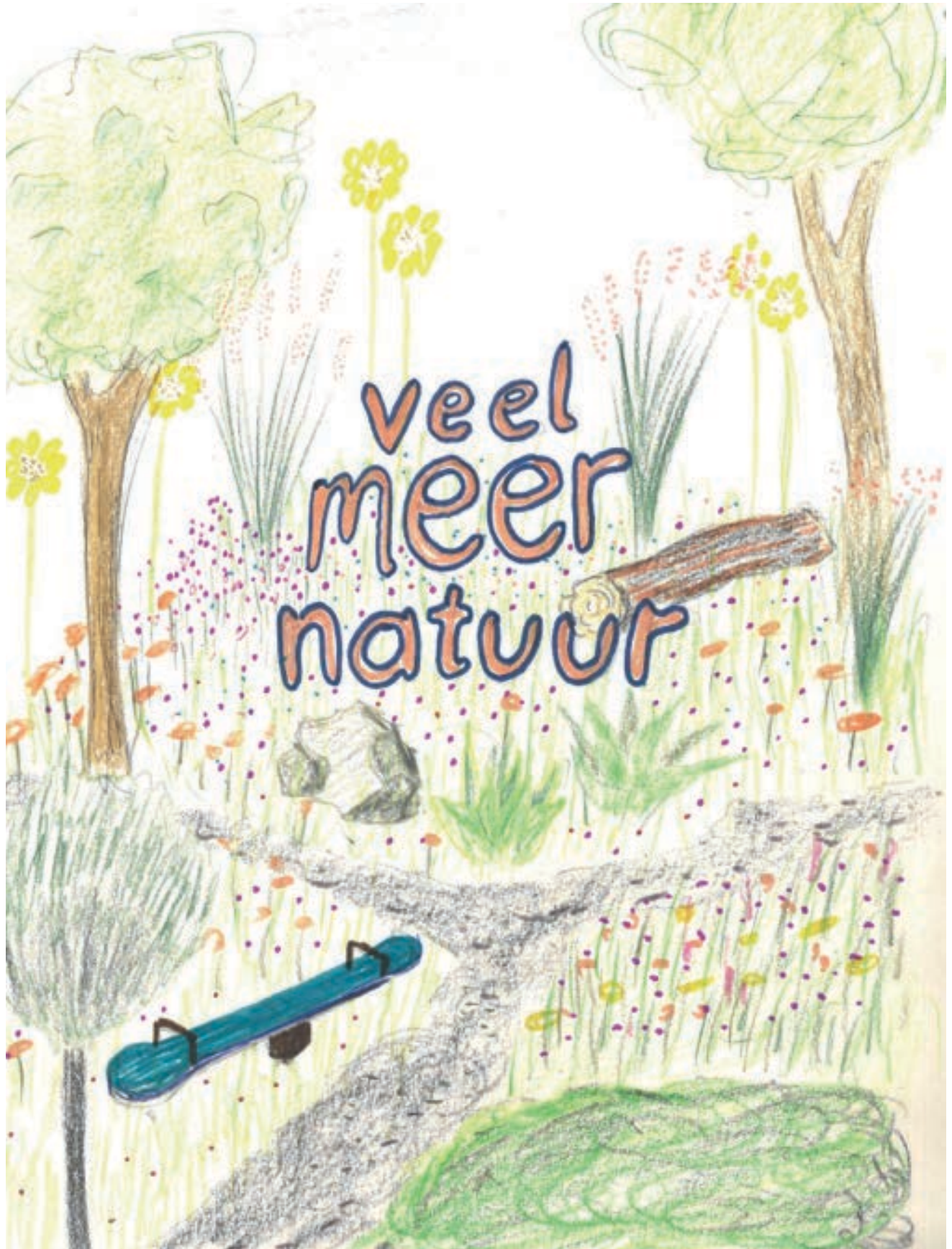
Afbeelding 3: de bloementuin

VAN GRASVLAKTE NAAR SPEELS EN DIVERS PARK

Een ander punt dat veel buurtbewoners benoemen is dat het park meer biodiversiteit mag krijgen in de vorm van bomen, planten, bloemen, struiken maar ook dieren. Dat wil zeggen: veel meer natuur! Het is duidelijk geworden dat de kwaliteit van de publieke ruimte ook afhankelijk is van het groen in de buurt. Het Viegenpark heeft veel potentie en ruimte om te ontwikkelen tot meer dan slechts een groene grasvlakte.

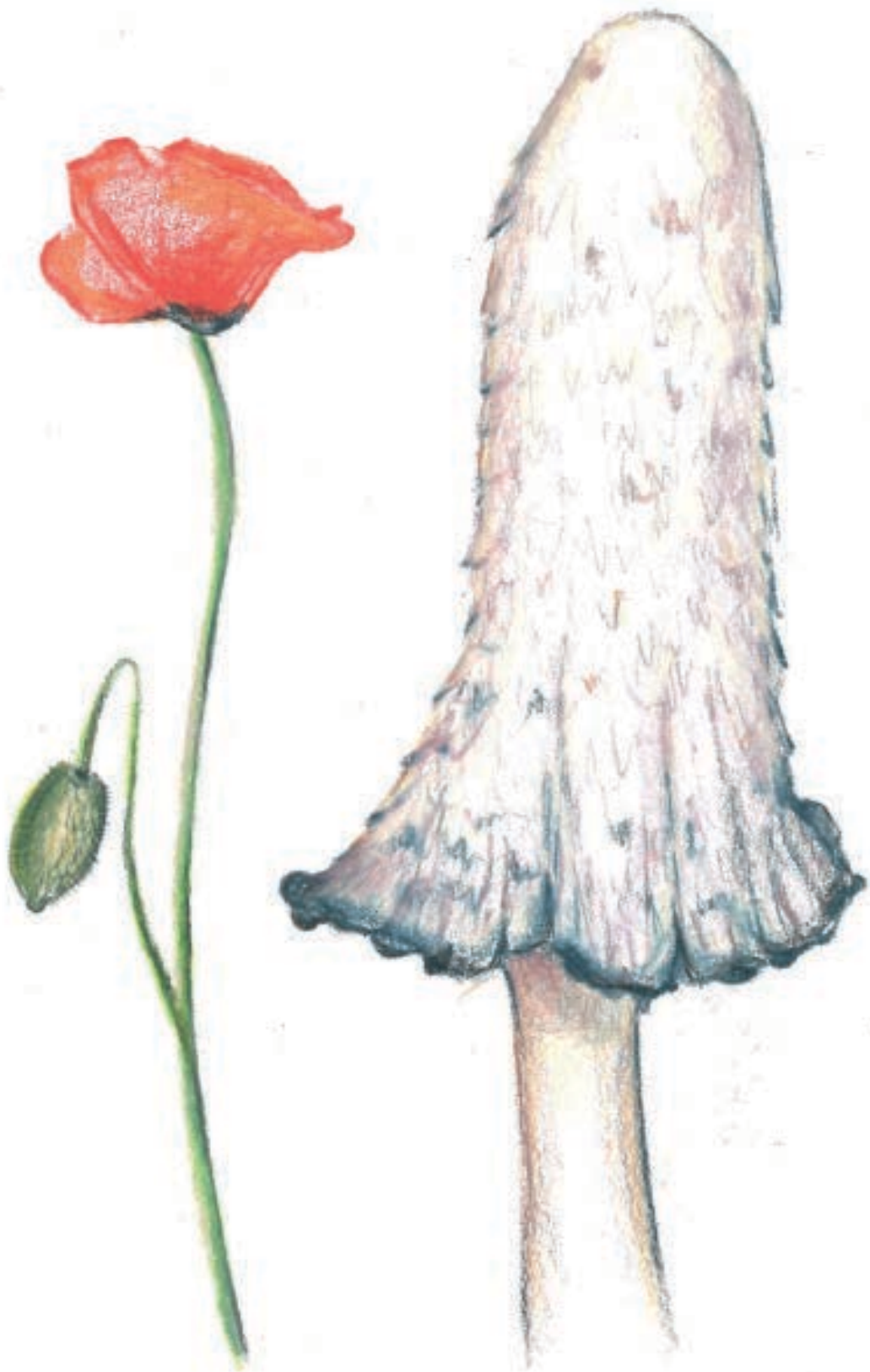
Tekening 5

Tekening 6: "veel meer natuur"

De tekeningen 3 en 5 t/m 10 verbeelden op verschillende manieren een park met meer ecologische diversiteit en een speelsere opzet. Er staat een verscheidenheid aan bomen, planten, struiken en bloemen, er liggen grote natuurelementen zoals stenen en boomstammen (tekening 5, 6 & 8), en speeltoestellen (tekening 3, 5 & 6). Slingerende paadjes (tekening 5 & 6) dragen bij aan een speels en divers park. Naast uitnodiging tot spelen ervaren mensen dat stadsnatuur ook rust brengt, energie oplevert en stress vermindert (tekening 8). Rust en waardering voor biodiversiteit spreekt ook uit tekening 7, van een klaproos en paddenstoel, die doorgaans in de wat wildere natuur te vinden zijn. Ook benoemen buurtbewoners dat er niet alleen meer natuur in de vorm van groen moet komen, maar ook in de vorm van dieren: vogels, vlinders en insecten dragen bij aan het natuurlijke gevoel van een park (tekening 8 & 10).

De natuurrijke en speelse tekeningen staan in sterk contrast met het Viegenpark in haar huidige staat: de paadjes zijn recht, de stukken gras vierkant en de speelse elementen afgeschermd met een hek eromheen.

Tekening 7

De natuur heeft een positieve
 invloed op mensen, zowel fysiek
 als mentaal. Ik kom tot rust,
 je maakt je hoofd leeg en doet
 nieuwe energie op. Stressreductie.
 Vooral in deze tijd → super belangrijk.
 Er mag meer natuur, meer bloemen,
 meer bomen, vogels, vlinders en
 andere insecten en als laatste
 meer mensen & Sociaal contact

Tekening 8

Tekening 9: "een kleine groentemarkt" en "een kleine boerderij"

Buurtbewoners hebben behoefte aan meer en diverse natuurelementen, een speelsere lay-out van het park en meer dieren. Al deze elementen dragen op hun beurt weer bij aan de levendigheid van het park en daarmee ook aan de veiligheid en de ervaring van gezondheid onder buurtbewoners.

Tekening 10

3. LOOPBAARHEID, ZITBAARHEID, SPEELBAARHEID

“Walkability” ofwel “loopbaarheid” is de mate waarin een publieke ruimte het toelaat om er te lopen. De loopbaarheid van een publieke ruimte heeft invloed op de ervaring van welzijn en gezondheid van burgers^x. Denk maar eens aan een stad waar geen stoep te vinden is, hoe ga je jezelf dan verplaatsen? Dan zal je al gauw in de auto springen, of met het openbaar vervoer reizen. Wanneer een publieke ruimte dus een groot gehalte aan loopbaarheid heeft, zijn mensen eerder geneigd om te voet ergens naartoe te gaan.

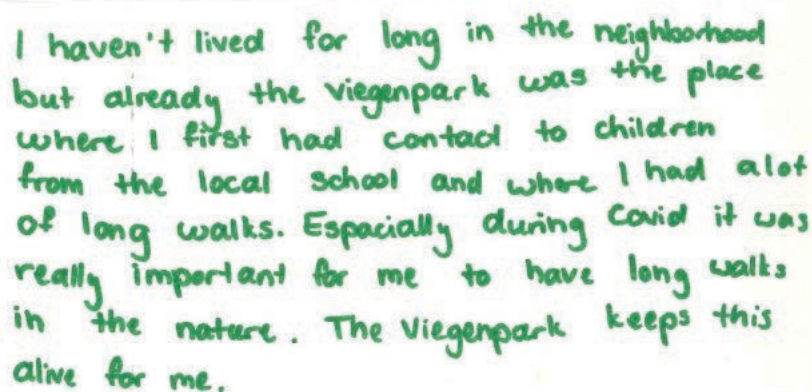
Het Viegenpark wordt veel gebruikt om te wandelen, buurtbewoners wandelen er dagelijks met hun hond, gezin, of in hun eentje. Het park is rustig, het groen en de buitenlucht doet hen goed. Een buurtbewoonster die wij spraken vertelde dat ze iedere dag in het park komt, mede dankzij de PLUS supermarkt die aan de andere kant ligt:

“Ik kom er bijna iedere dag voor het wandelen, ik kom er langs als ik naar de winkel moet, dan loop ik langs of door het park. Dan steek ik hier over, dus ik kom niet op de Clavecymbelstraat, dan loop ik door het park zo naar de PLUS toe.” (Veldnotities, gesprek met een buurtbewoonster)

Ze voegt daaraan toe dat de paden in het Viegenpark ook prettig zijn wanneer ze de scooter gebruikt:

“Ik ga er ook wel eens met de scooter. Het is echt een fijn pad om met de scooter te rijden. Want die scooter, ik probeer te lopen maar ik heb dat ding dus ik gebruik het. De fietspaden in Maastricht zijn heel slecht, ik ben doorgerammeld. In de tuin, daar zijn de wandelpaden goed onderhouden, daar kan je zachtjes.” (Veldnotities)

Een andere buurtbewoonster geeft aan dat het Viegenpark een belangrijke rol speelt in haar wandelgedrag. Ze loopt graag lange stukken en ondanks dat ze pas een tijdje in de buurt woont speelt het Viegenpark hierdoor al een grote rol in haar leven. Zeker tijdens de huidige COVID-19 pandemie is het voor haar van belang om lange wandelingen te maken, het Viegenpark houdt dit voor haar in leven.

I haven't lived for long in the neighborhood but already the viegenpark was the place where I first had contact to children from the local school and where I had a lot of long walks. Especially during Covid it was really important for me to have long walks in the nature. The Viegenpark keeps this alive for me.

Vertaling: “ik woon nog niet lang in de buurt maar het Viegenpark was de eerste plek waar ik contact had met kinderen van de lokale school en waar ik veel lange wandelingen maakte. Zeker tijdens COVID was het erg belangrijk

voor mij om lange wandelingen te maken in de natuur. Het Viegenpark houdt dit in leven voor mij."

Met de loopbaarheid van het park lijkt het goed gesteld. Behalve wanneer het gaat om het tweede stukje Viegenpark, waarvoor men de Clavecymbelstraat moet oversteken. Dit is onder het kopje "(on)veiligheid" al aan de orde gekomen, maar is hier ook relevant. De buurtbewoonster met de scooter zegt hierover het volgende:

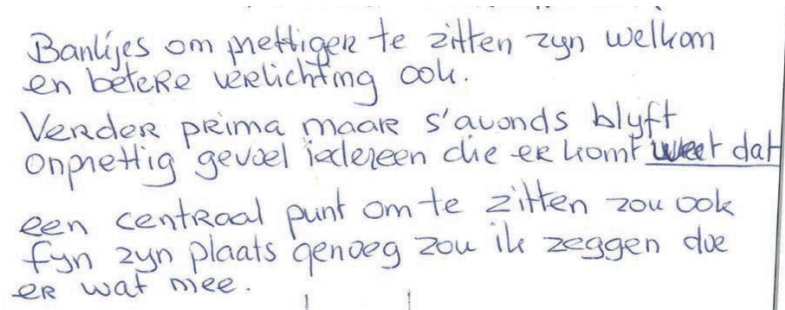
"Dat zou best aangekleed kunnen worden, daar zouden ook bankjes kunnen staan en paden. Het ligt er een beetje verloren bij. Het was vroeger een voetbalveld. Vandaar dat het ook zo mooi vlak is. Die voetbalvelden zijn naar de andere kant, helemaal daarachter." (Veldnotities, gesprek met een buurtbewoonster)

De grasvlakte is moeilijk bereikbaar vanuit het centrale deel van het park. Het hondenlosloopgebied dat aan die kant ligt blijft dus, mede hierdoor, ongebruikt. De loopbaarheid kan daar dus nog verbeterd worden.

3.1 ZITBAARHEID

Dat de loopbaarheid van een publieke ruimte kan bijdragen aan de gezondheid van burgers is misschien logisch, maar dat de zitbaarheid van een park hier ook aan bijdraagt ligt misschien niet zo voor de hand. Zitten, dat is toch helemaal niet zo gezond? Voor veel mensen is juist de mogelijkheid om even te kunnen rusten en belangrijke stimulans voor de wandeling. Voor mensen die niet zo goed ter been zijn, zijn zitbaarheid en loopbaarheid nauw met elkaar verbonden: bankjes nodigen uit tot wandelen.

Bankjes stimuleren echter ook ontmoeting, welzijn en een gevoel van veiligheid. Bankjes maken het park een plek om prettig te verblijven. Zo benoemt een buurtbewoner in het reizende buurtdagboek dat er behoefte is aan een centrale ontmoetingsplek:

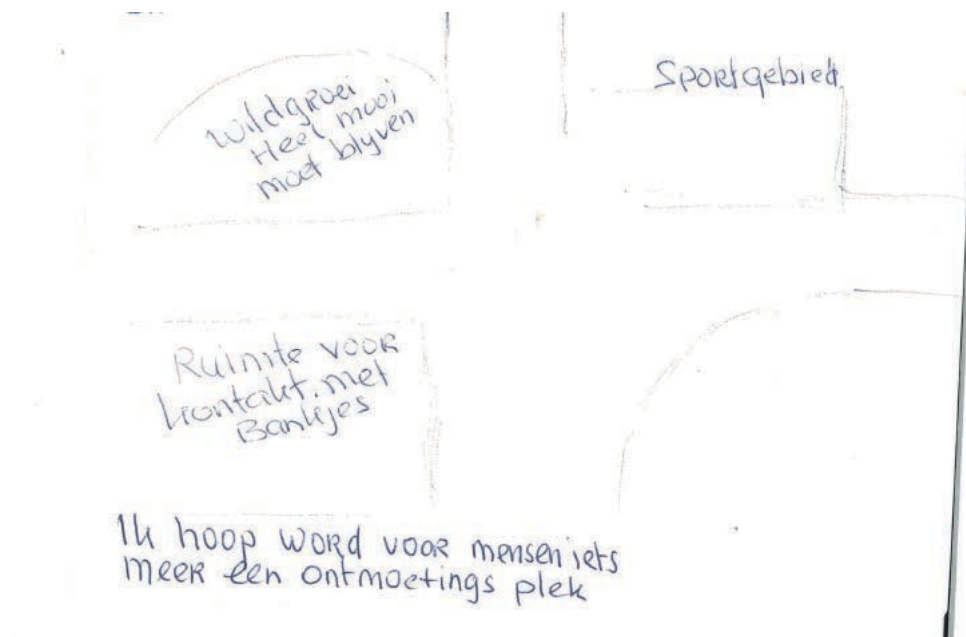

Bankjes om prettiger te zitten zijn welkom en betere verlichting ook.
Verder prima maar s'avonds blijft onprettig gevoel iedereen die er komt weet dat een centraal punt om te zitten zou ook fijn zijn plaats genoeg zou ik zeggen die er wat mee.

De zitbaarheid van een park bepaalt de mate waarin een park zich leent als sociaalgroene ontmoetingsplek. Buurtbewoners hebben behoefte aan sociaal contact, en zoeken elkaar graag op in het park. Veel buurtbewoners laten in hun dagboekbijdragen en in gesprekjes weten dat er behoefte is aan bankjes met een rugleuning in het park. Zie tekening 3, onderdeel B. Het liefst ook met een overkapping, voor als het regent, of wanneer de zon schijnt. Zo bleek ook uit een gesprekje met een jonge vrouw in het park:

“Het is haar lunchpauze en ze heeft het park eigenlijk pas ontdekt. Voorheen zat ze wel eens in het speeltuintje naast Opera Zuid maar daar is verder geen zon. [...] Ze woont niet in de buurt en komt alleen in het park tijdens haar lunchpauzes wanneer het zonnig is, ze wist niet dat er een bloementuin is. Het voornaamste vindt ze dat er bankjes met rugleuning moeten komen. De betonblokken waar we op zitten zijn verwarrend, ze wist niet zeker of het een bankje was en erg comfortabel is het niet.” (Veldnotities)

Het huidige aanbod aan bankjes bestaat uit grote grijze blokken beton, die koud en vaak vies zijn. Mensen weten vaak niet dat het bankjes zijn en maken er dus weinig gebruik van, blijkt uit observaties en gesprekjes met buurtbewoners. De andere zitplekken zijn boomstammen. Hoewel deze hartstikke mooi zijn en een grote bijdrage leveren aan de “speelsheid” van het park, hebben ook deze bankjes geen rugleuning. De enige bankjes met rugleuning staan in de bloementuin, of langs de Tamboerijnstraat. Daar wordt dan ook een stuk meer gebruik van gemaakt, maar het liefst ontmoeten bewoners elkaar midden in het park, bij een centrale ontmoetingsplek. Zo beschrijft een buurtbewoner in tekening 11 dat er meer ruimte mag komen voor contact met bankjes op een centrale plek in het park.

Tekening 11: “ruimte voor kontakt met bankjes” en “ik hoop word voor mensen iets meer een ontmoetingsplek”

Naast bankjes met rugleuning opperen buurtbewoners ook dat een centrale ontmoetingsplek met overkapping zou bijdragen aan een socialer park:

“Wel geeft hij aan dat er weinig plek is om samen te komen. Geen fatsoenlijke bankjes in het park. Geen overkapping. Meneer geeft aan in Amerika gewoond te hebben, daar waren openbare plekken om te barbecueën waar hele families op af kwamen. Ook waren er overdekte plekken met tafels en bankjes. Deze werden gebruikt voor bijvoorbeeld kinderfeestjes. Daarnaast gaf hij aan dat er geen plekje is om koffie te krijgen. Dat vindt hij jammer. Hij noemt als voorbeeld de Groene Loper met

Restobar Mama aan het Oranjeplein. Die plek noemt hij ideaal, er is een grote speeltuin voor de kinderen, er is groen, en de ouders kunnen koffiedrinken.” (Veldnotities)

Meer schaduw zorgt er ook voor dat het park aantrekkelijk wordt om langdurig te bezoeken tijdens de warme zomerdagen (zie ook tekening 12). Buurtbewoners laten onze burgerwetenschappers weten dat er behoefte is aan schaduw, in de vorm van een overkapping of meer bomen, en water. Zo kunnen we in het bloementuindagboek lezen:

Heel jammer dat er geen schaduw is voor de zomerdagen, Meer bomen zou geweldig zijn. En water!

Uiteindelijk zorgen meer zitgelegenheden die voldoen aan de behoeften van buurtbewoners voor een frequenter parkgebruik. Dat wil zeggen, meer mensen – ook mensen die niet zo goed ter been zijn – trekken naar het park toe. Dit zorgt dan weer voor meer micro-interacties waardoor het gevoel van veiligheid, en dus ook de gezondheid, van de buurtbewoners stijgt.

3.2 SPEELBAARHEID

Hetzelfde geldt voor de speelbaarheid van het park. Momenteel is er aan speelgelegenheid het zogenaamde “blauwe pleintje” of “de blauwe” (kinderdagboek), waar voornamelijk pubers en jongeren gebruik van maken. Op het blauwe pleintje staan een paar schommels, een klimrek en er is een voetbalpleintje. De meneer die in Amerika heeft gewoond liet in het gesprekje weten dat hij het ontzettend tof vindt dat er een speelgelegenheid is die juist is gericht op oudere kinderen. Zijn dochters hebben de leeftijd dat klassieke speeltuintjes niet meer interessant genoeg zijn, dus het blauwe pleintje is een prettige plek voor oudere kinderen.

“De meiden vinden het mooi en groot, vader beaamt dat. Hij geeft aan dat St. Pieter echt een gezellige buurt is met veel sociale cohesie, maar het mist een geschikte speelplek voor oudere kinderen. Er is wel een kerkspeeltuintje maar dat is niet meer leuk voor zijn dochters (ongeveer 10 jaar oud). Het Viegenpark is heel ruim en heeft een geschikte speelplaats voor oudere kinderen.” (Veldnotities)

Waar voor oudere kinderen het park voldoende speelbaarheid biedt, mist het nog geschikte speelplekken voor jongere kinderen. Ouders van kinderen van 0-4 jaar laten in hun dagboekbijdrage (tekening 3 en tekening 12) weten dat er behoefte is aan een speelplaats voor de allerkleinsten, het liefst met een omheining en zonder zand. Op die manier kunnen hun kleine kinderen veilig spelen en ontstaat er een ontmoetingsplek voor jonge ouders in de buurt.

Jonge ouders of grootouders komen wel regelmatig in de bloementuin met hun kleintjes. De bloementuin is omheind en heeft drie ingangen, de hekken zijn meestal dicht. Dit zorgt voor een veilige omgeving voor kleine kinderen om te rennen, skeeleren, fietsen of klimmen (bloementuindagboek).

Necessary points to be improved:

- ① To build a playground for toddlers.
- ② Compact city tennis corner
- ③ One more dog walking area that is isolated to keep the grass clean!

Those are comments from main surroundings of the parc. Every parent mentioned the need for a place or special area for little (0+-4) years children. To be installed on the grass (preferably without sand)

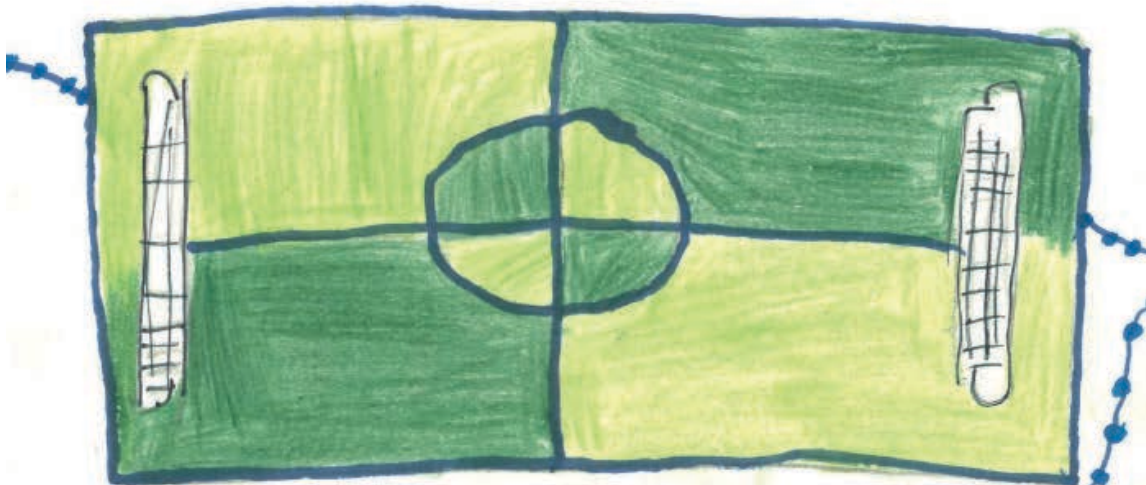

Tekening 12: "necessary points to be improved..." (belangrijke punten om te verbeteren)

Wat ik graag in Park
zou willen zien is...

- Piknik tafels met afdekking

- een speelplaats net als die wat er
al is
- Misschien ook een bar zou leuk zijn?
- Veel bloemen en misschien appel boom
- een basketball veld of nog een
voetbal veld? met gras?

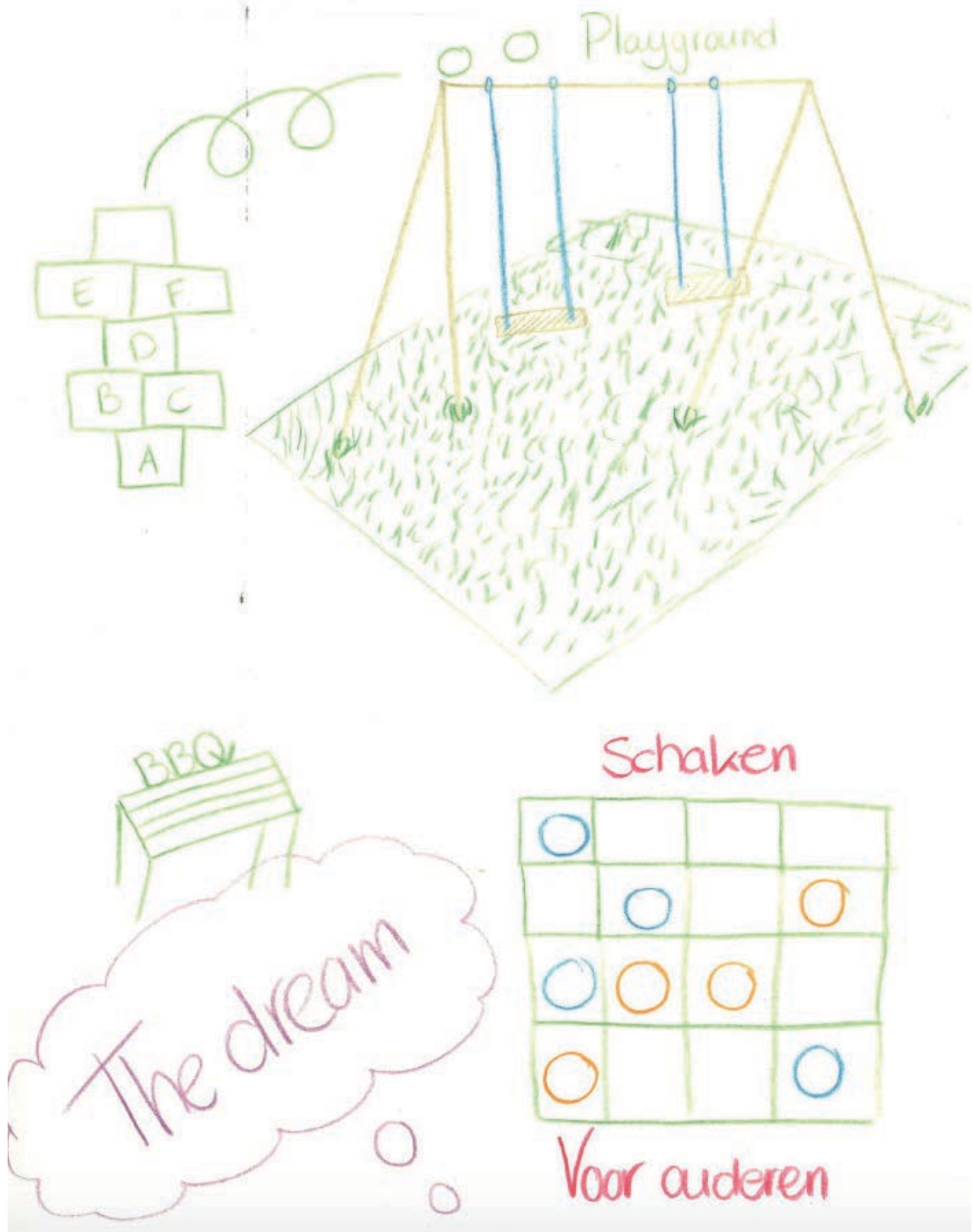

meer ♥ speel-
plaatsen <3

Maryam (12 jaar)

Tekening 13: "wat ik graag in het park wil zien is..."

gezinsgrootte. 5 kinderen

Tekening 14: "the dream..." (de droom)

We zijn daar
altijd bij het speeltuin
Want het is daar heel eeg
gezellig

het zou heel
leuk zijn als er
nog een komt
<3 speeltuin

Tekening 15: "waarom gebruik ik dit park?"

ik gebruik het park om: te spelen.
wat vind ik van het park: leuk
mijn tip is: meer speel plaatsen.
ik zal graag ~~zien~~ meer speel dingen.
klaar!!

"Ik gebruik het park om: te spelen. Wat vind ik van het park: leuk. Mijn tip is: meer speelplaatsen. Ik zou graag zien meer speeldingen. Klaar!!"

Tekening 16: skatepark

Vanuit zowel ouders en kinderen komen veel verzoeken tot meer speelmogelijkheden in het park. Er wordt gedroomd van grote speelplaatsen met skateparks, voetbalvelden, basketbalvelden, levensgrote schaakborden en klimtoestellen. Momenteel wordt er vanuit SamenGroener hard gewerkt aan het realiseren van natuurelementen, die het park moeten verrijken en moeten uitnodigen tot spelen. Meer mogelijkheden om te klimmen en te spelen zorgen op hun beurt weer voor meer ontmoeting en verbinding in de buurt, voornamelijk tussen ouders en tussen kinderen.

DE VOLGENDE STAP...

Het park speelt een belangrijke rol in de ervaring van welzijn en gezondheid van buurtbewoners, maar kan tegelijkertijd ook zorgen voor een unheimisch gevoel^{xi} dankzij overlast. Om dit unheimische gevoel tegen te gaan zijn er meer “ogen op straat”^{xii} nodig. Maar hoe krijg je meer mensen in het park, en hoe zorg je ervoor dat ze blijven? Om hierop een antwoord te vinden hebben we in samenwerking met een groepje actieve burgers uit de buurt een manier gevonden om zoveel mogelijk buurtverhalen te verzamelen.

Wat hebben we geleerd van dit onderzoek? We kunnen concluderen dat mensen in principe genieten van het park en van de ontmoetingen die daar plaatsvinden. Bewoners ervaren echter ook overlast, een schrale natuur met weinig biodiversiteit, en ze hebben behoefte aan betere zitbaarheid en speelbaarheid. Veel verhalen

duiden op een vicieuze cirkel van gevoel van onbehagen bij het park. In de buurtverhalen blijft onderbelicht welke stappen buurtbewoners zelf zouden willen of kunnen ondernemen om het Viegenpark tot een prettigere plek te maken. De buurt ziet veel dingen graag anders, maar heeft het gevoel hier zelf geen grip op te hebben. Veel dingen liggen bij de gemeente of bij de politie. SamenGroener kan een vehikel zijn voor bewoners om samen deze vicieuze cirkel te verbreken. Daar wordt al hard aan gewerkt, door middel van het organiseren van activiteiten in de buurt en door veranderingen aan te brengen aan het Viegenpark.

Als het potentieel van het Viegenpark als publieke ontmoetingsplek beter benut gaat worden, dan kan dat een vliegwieleffect hebben op buurtrelaties, sociale cohesie en welzijn.

REFERENTIES

-
- ⁱ Gijsel, L., Huyse, T., & Hoyweghen, I. V. (2019). Citizen science: hoe burgers de wetenschap uitdagen (Dutch Edition) (01 ed.). Pelckmans Pro.
 - ⁱⁱ WHO Regional Office for Europe. (2016). Urban green spaces and health.
 - ⁱⁱⁱ Gascon, M., Triguero-Mas, M., Martínez, D., Dadvand, P., Forn, J., Plasència, A., & Nieuwenhuijsen, M. J. (2015). Mental health benefits of long-term exposure to residential green and blue spaces: A systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 12(4), 4354–4379.
 - ^{iv} Ayala-Azcárraga, C., Diaz, D., & Zambrano, L. (2019). Characteristics of urban parks and their relation to user well-being. *Landscape and Urban Planning*, 189, 27–35.
 - ^v Ayala-Azcárraga, C., Diaz, D., & Zambrano, L. (2019). Characteristics of urban parks and their relation to user well-being. *Landscape and Urban Planning*, 189, 27–35.
 - ^{vi} Sugiyama, T., Leslie, E., Giles-Corti, B., & Owen, N. (2008). Associations of neighbourhood greenness with physical and mental health: Do walking, social coherence and local social interaction explain the relationships? *Journal of Epidemiology & Community Health*, 62(5), e9.
 - ^{vii} Han, B., Cohen, D. A., Derosé, K. P., Li, J., & Williamson, S. (2018). Violent crime and park use in low-income urban neighborhoods. *American Journal of Preventive Medicine*, 54(3), 352–358.
 - ^{viii} Blokland-Potters, T. (2009). *Oog voor elkaar: veiligheidsbeleving en sociale controle in de grote stad* (Ser. Solidariteit en identiteit). Amsterdam Univ. Press.
 - ^{ix} Blokland-Potters, T. (2009). *Oog voor elkaar: veiligheidsbeleving en sociale controle in de grote stad* (Ser. Solidariteit en identiteit). Amsterdam Univ. Press.
 - ^x Pool, R., Stratton, K. R., Institute of Medicine (U.S.). Roundtable on Environmental Health Sciences, Research, and Medicine, National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (U.S.), & Bringing Public Health into Urban Revitalization (Workshop) (2014 : Washington, D.C.). (2015). Bringing public health into urban revitalization: workshop summary. National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/21831>

-
- ^{xi} Han, B., Cohen, D. A., Derose, K. P., Li, J., & Williamson, S. (2018). Violent crime and park use in low-income urban neighborhoods. *American Journal of Preventive Medicine*, 54(3), 352–358.
- ^{xii} Blokland-Potters, T. (2009). *Oog voor elkaar: veiligheidsbeleving en sociale controle in de grote stad* (Ser. Solidariteit en identiteit). Amsterdam Univ. Press.

